

P R E S S M E D D E L A N D E

2004-05-12

För mer information:

Sektionschef Maj-Lis Åkerlund, tfn: 08-452 77 54

Ekonom Anders Jonsson, tfn: 08-452 77 46

Ekonom Signild Östgren, tfn: 08 452 77 45

Anpassningsförmågan avgörande för att klara ekonomin

Så många som 61 procent av kommunerna anser att man inte lyckas flytta resurserna mellan verksamheterna på ett tillfredsställande sätt. 29 procent anser sig kunna göra det. Det visar en nyligen genomförd enkät bland kommunerna som presenteras i ett specialavsnitt av rapporten *Kommunernas ekonomiska läge*.

Befolkningens sammansättning i en kommun ser sällan likadan ut över tid. Somliga årskullar är större än andra, vilket kräver omfördelning av resurser inom den kommunala verksamheten. Just nu står de flesta kommuner inför att antalet grundskoleelever minskar samtidigt som antalet gymnasieelever ökar kraftigt. På sikt ökar också antalet äldre.

Största hindret för att anpassa verksamheten är oftast den allmänna opinionen. Om en kommun behöver lägga ner till exempel en skola därför att antalet barn har minskat och resurserna bör överföras till gymnasieskolan, blir det ofta folkstorm bland föräldrarna. Då kan det vara svårt att fatta de nödvändiga besluten.

Andra svårigheter är att den politiska processen tar för lång tid. I de små kommunerna kan det också vara svårt att göra sig av med lokaler, vilket också bidrar till svårigheter att strukturera om verksamheten.

Kommunerna framhåller flera faktorer som viktiga för anpassningsförmågan:

1. Fungerande resursfördelningsmodeller som tar hänsyn till befolkningsförändringar är bra hjälpmedel. 2. Framförhållning och tid att verkställa besluten är nödvändigt. Flerårsplanerna är ett viktigt styrinstrument. 3. Ledningen behöver helhetssyn som möjliggör strategisk planering, beslutsamhet och mod att fatta svåra beslut. 4. Statliga beslut och bundna statsbidrag kan försvåra anpassningsförmågan.

Kommunernas svårigheter att klara balanskravet hänger främst samman med att kostnaderna ökat på grund av att kommunernas uppdrag är betydligt större idag än för tio år sedan. Kommunernas nettokostnader har ökat med 31 miljarder (11 procent), bortsett från löne- och prisökningar. Ändå beräknas det kommunala uppdraget ha utökats med

minst 50 miljarder. Det har tvingat kommunerna att göra neddragningar. Den största utökningen har varit inom handikappomsorgen bland annat genom ny lagstiftning. De största besparingarna har skett inom barnomsorgen, trots att antalet inskrivna barn ökat kraftigt.

De verksamheter som åläggs kommunerna enligt lag, s k obligatorisk verksamhet, har ökat under de senaste åren. Den obligatoriska delen uppgår till drygt 90 procent, räknat som andel av kommunernas kostnader. Det finns dock utrymme för kommunerna även inom denna del att göra egna prioriteringar och val.

– Det blir naturligtvis svårare för kommunerna att anpassa sin verksamhet när en mindre del är sådant som kommunen i praktiken själv får bestämma om, säger Ilmar Reepalu, ordförande i Svenska Kommunförbundet.

Rapporten finns på www.lf.svekom.se